

ИСТОРИЧЕСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЯ

Брой №1, февруари 2009

издание на www.History-BG.Com

Акцентите в броя:

10 декември 1877г.: Битката при Плевен

Полска кампания по време на Втората световна война

Личности:

Цар Симеон Велики като дарител

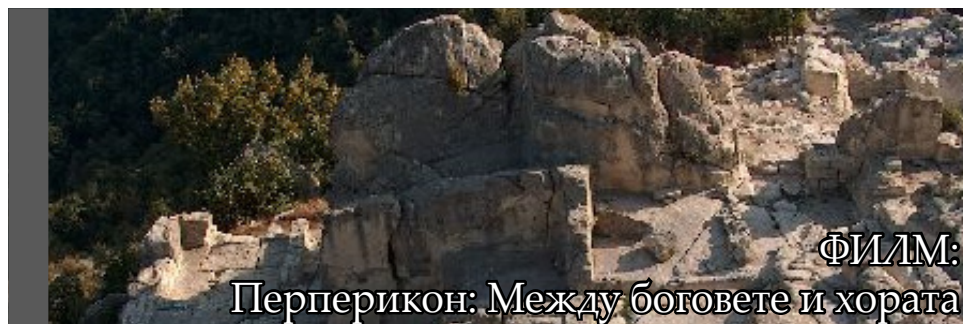

цар Борис III

Димитър Списаревски

Допълнително:

Перперикон: Между боговете и хората

Списание "Историческа енциклопедия" е издание на www.History-BG.com. Излиза всеки месец и може да се сваля абсолютно безплатно от интернет страницата на History-BG.

Списание "Историческа енциклопедия" може да бъде използвано от ученици, студенти, учители, историци-любители и от всички, които се интересуват от история. Списание то може да бъде ползвано като алтернативен източник на историческа информация - факти, дати, любопитни събития, допълнителни форми и др.

Източници, от които черпим информация:

www.wikipedia.org - Уикипедия
www.historybg.hit.bg
www.historybg.com

Можете да се свържете с екипа на списание "Историческа енциклопедия" като напишете писмо да следния email адрес: spisanie@history-bg.com

Всички мнения, критики и препоръки можете да оставите във форума на списанието, който се намира на адрес: <http://history-bg.com/forum>

Историческа енциклопедия

www.History-BG.com

списание "Историческа енциклопедия"
www.history-bg.com/spisanie

History-BG.Com

Българският портал за история

Уважаеми читатели на History-bg.com,

След успешния си уебсайт, единствен по рода си в България, екипът на History-BG.com реши да изнесе информацията от уебсайта в по-нестандартна за българското интернет пространство форма. Така се роди идеята за създаването на месечно безплатно списание за история. Историята е материя, която вълнува всички. Нима някой не севълува при разказване на различни легенди и факти за смели герои по българските земи? Нима никои не съпреживява, когато зърне снимки от концлагерите като Аушвиц? Примерите са много. Списание "Историческа енциклопедия" ще се стреми да залегне върху българската история. За жалост повечето българи не познават собствената си велика история. България е най-старата държава, запазила

името си векове наред. На страниците на безплатното електронно списание, което може да бъде свалено от сайта ни, ще откриете много интересни исторически факти, които са познати на малцина. Списание "Историческа енциклопедия" ще разкрива тайни, забулени с векове. Сами можете да се уверите, че безплатно електронно списание за история не съществува в интернет пространството. Надяваме се да четете броевете с удоволствие. Можете да ни изпращате всякакви материали на тема история по e-mail-а ни или във форума. Нека да не забравим, че списанието, както History-bg.com нямаше да съществува без любезното съдействие на професионалистите от Cbox.biz.

Поздрави,
главен редактор на списание "Историческа енциклопедия"

10 декември 1877г.: Битката при Плевен

Обсадата на Плевен е най-тежката и продължителна битка в хода на Руско-турската война (1877–1878). В нея османските сили задържат в продължение на почти пет месеца град Плевен, обсадени от числено превъзхождаща ги армия на Русия, Румъния и Финландия, като с това забавят руското настъпление в Тракия.

Предистория

В края на юни 1877 руската армия пресича река Дунав в района на Свищов. Тъй като не разполага с достатъчни сили в района, османското командване прехвърля от Видин петнадесетхилядна част, командвана от Осман паша, за да укрепи Никопол. На 16 юли руснаците превземат Никопол сравнително лесно преди подкрепленията да достигнат града, което кара Осман паша да се насочи към Плевен. Часове след като той се укрепява в града там започват да пристигат първите руски части.

Първа атака

Генерал Шилдер-Шулднер, командващ Пета дивизия на Девети корпус, има заповед просто да заеме Плевен. Той пристига пред града на 19 юли и започва да обстрелва османските защитни съоръжения, но без да предприема атака. На 20 юли сутринта, Шульднер напада Плевен с 3 пехотни полка, 1600 конника и 146 оръдия. Успява да отблъсне османците от някои външни укрепления. Осман паша прехвърля

подкрепления и предприема поредица контраатаки, които отблъскват руснаците от превзетите позиции, причинявайки 2 800 жертви на цената на 2 000. Основната причина за неуспеха на тази първа атака е лошото разузнаване.

Втора атака

През следващите дни и двете страни получават подкрепления. Генерал Николай Криденер пристига с целия руски Девети

корпус, а силите на Осман паша нарастват до 20 000 души (33 табора пехота и 57 оръдия). На 30 юли руското главно командване нарежда на Криденер да атакува града. В атаката участват 32 000 души - 36 батальона, 29 ескадрона и 176 оръдия. Той изпраща кавалерийската дивизия

на генерал Шаковски към източните редути, а пехотната дивизия на генерал Михаил Скобелев към редута край село Гривица на север. Шаковски успява да превземе два редута, но до края на деня османците отблъскват всички атаки и си връщат изгубените позиции. Руските загуби (убити и тежко ранени) достигат 7 800 души, между които 176 офицери, а османските - 2 000.

Трета атака

Третата атака на Плевен е проведена от руските войски между 7 и 12 септември 1877 г. Участие вземат 83 000 бойци (23 000 от които от румънската армия), поддържани от 424 оръдия.

След неуспеха на втората атака Осман паша не успява да се възползва от преимуществото си да отблъсне обсаждащите войски. На 31 август той все пак предприема **к а в а л е р и й с к о** нападение, което струва на руснаците 1 300 жертви, срещу 1 000 при османците. **Р у с н а ц и т е** **п р о д ъ л ж а в а т** да изпращат подкрепления към

Плевен и армията им достига 100 000 души под личното командване на великия княз Николай Николаевич. На 3 септември Скобелев превзема Ловеч, контролиращ снабдяването на османските сили от юг. Оцелелите от ловешкия гарнизон са организирани в 3 батальона, които подсилват отбраната на Плевен. Осман паша получава и допълнителни подкрепления от 13 батальона, като армията му достига 30 000 души, най-големия брой за цялата обсада.

На 11 септември руснаците предприемат ново мащабно нападение на Плевен. Скобелев превзема два редута от южната страна, а румънски части превземат важния редут Гривица от север. На 12 септември османците си връщат южните редуты, но не успяват да отблъснат румънците от Гривица. От началото на септември до този момент руските загуби възлизат на около 20 000 4 души, докато османците губят около 5 000.

Превземане на града
Нарастващите руски жертви довеждат до прекратяване на преките нападения и до промяна в командването. Официално начело на обсаждащите сили

застава румънският княз Карол I, като негов началник щаб става руският генерал Едуард Тотлебен, широко известен със защитата на Севастопол по време на Кримската война.

Тотлебен решава напълно да обкръжи и изолира града, което е постигнато след битката при Горни Дъбник на 24 октомври. Осман паша отправя искане до командването да изостави Плевен и да се оттегли, но не получава разрешение за това. Лишен от снабдяване той в крайна сметка прави опит да разкъса обсадата.

На 9 декември Осман паша пресича река Вит и атакува на трикилометров фронт, преминавайки през първия ред руски окопи. Превिшавайки почти петкратно османците по численост, руснаците ги отблъскват обратно през реката, като в боя е ранен самия Осман паша. След като за кратко удържат позициите си, османците са отблъснати в града, губейки 5 000 души срещу 2 000 на руснаците. На 10 декември Осман паша предава града и гарнизона на руснаците.

Последствия

Обсадата на Плевен задържа основното руско настъпление, като в същото време умелата защита печели възхищение сред международното обществено мнение. Същевременно боевете за Плевен стават поле за изява на високите морални качества на руските войски и на българските опълченци.

Известна става храбрата съпротива на бойците на майор Горталов, отбранявали редута Кованлък от турците при третата атака на града.

Превземането на Плевен е решителен момент във войната, освобождават се значителни руски сили, които в битката при Шейново в началото на 1878 откриват пътя към

османската столица Истанбул.

Автор на статията: **Уикипедия**

Полска кампания по време на Втората световна война

Стратегически цели на страните

На Германия

- Унищожаване на суверенитета на Полша.
- Изваждане на Полша максимално бързо като съюзник на Англия и Франция, при евентуална война на запад.
- Получаване на допълнителен военноикономически ресурс за последващо настъпление на запад или изток.
- Осигуряване на плацдарм при бъдещо настъпление срещу СССР.

На Полша

- Довеждане до незабавно и автоматично включване на западните държави от момента на започване на военните действия.
- Превръщане на полско-германската война във война на Германия с коалицията на западните държави и Полша.
- До началото на очакваните операции от страна на съюзниците, полските въоръжени сили трябва да водят бойни действия с превъзхождащи противник. След включването на западните съюзници се предвижда контранастъпление и сключване на изгоден за Полша мир.

Полска кампания на Вермахта (1939), наричана още Нападение над Полша и Операция „Вайс“ (в полската история е прието названието - Септемврийска кампания) е мащабна военна операция на въоръжените сили на Германия и Словакия, започнала на 1 септември 1939 година, в резултат на която територията на Полша е окупирана напълно, полската армия е разбита, а територията на страната е анексирана от съседните държави.

Причини

Според немската пропаганда войната започва уж заради отказа на Полша да предаде на Германия свободния град Данциг (Гданск) и да ѝ предостави правото да построи екстериториални транспортни магистрали за Източна Прусия. Според самия Хитлер „става дума за разширение на жизненото пространство и

осигуряване на снабдяването, както и за решение на балтийския проблем“. На войната срещу Полша се гледа като на първи етап от борбата за световно господство. Успешното завършване на войната с Полша значително би подобрило позициите на Германия спрямо европейските ѝ съперници - Англия и Франция, които в лицето на Полша биха загубили своя съюзник на изток. През лятото на 1939 г. в Европа се създава ситуация, която е благоприятна за Германия - англо-френско-полската коалиция не представлява едно цяло нито във военно, нито в политическо отношение - засилена е увереността, че Англия и Франция няма да предприемат сериозни мерки при евентуално нападение над Полша. Освен това Германия изпреварва своите противници в подготовката за война.

Оперативни планове на страните

На немското командване

Група армии „Юг“ в състав 14-та, 10-та и 8-ма армия (всичко 33 дивизии - от тях 4 танкови, 4 леки и 2 моторизирани), под командването на генерал-полковник Г.Рундщет, получава задача да настъпи от територията на немска Силезия в общо направление към Варшава, да разгроми полските армии, развърнати на приграничния рубеж, да излезе на река Висла и във взаимодействие с група армии „Север“ да унищожи войските, които са останали в Западна Полша.

- Група армии „Юг“ трябва да нанесе главен удар със силите на 10-та армия (под командването на Райхенау), която има най-много танкови и моторизирани съединения, в направление Ченстохова, Варшава. Като използва своите подвижни войски, 10-та армия трябва колкото може по-бързо да излезе към Висла на участъка между устията на реките Бзура и Вепш.
- На север се развързва 8-ма армия (под командването на Бласковиц), която има за задача да настъпи към големия промишлен център Лодз, а също така да прикрие северния фланг на 10-та армия.
- 14-та армия (под командването на Лист) има за задача да нанесе удар в направление Краков, да разгроми полските войски в Горна Силезия, да овладее плацдарми на река Дунаец и да развие настъплението към Сандомир, като се стреми да не допусне създаване на полски отбранителен рубеж на реките Сан и Висла.
- Резервът на Рундщет се състои от пет пехотни съединения. Действията на група армии „Юг“ се поддържат от 4-ти въздушен флот на генерал А.Льор.

- 4-та армия (под командването на Клуге) трябва да нанесе удар от немска Померания, във взаимодействие със съединенията на 3-та армия да овладее източния бряг на Висла в района на Хелмно и да настъпи в югоизточно направление към Варшава.
- 3-та армия (под командването на Кюхлер) от Източна Пруссия трябва да действа срещу полските войски северно от река Нарев и впоследствие да настъпи към Варшава и Селдце.
- Действията на група армии „Север“ се поддържат от авиацията на 1-ви въздушен флот на генерал Алберт Кеселринг.

Между групите армии „Юг“ и „Север“, по дългата, образувана от реките Одер и Варта, немското командване оставя минимално количество войски, на които се възлага задачата със своите действия да заблудят противника относно направлението на главните удари и да сковат полската армия „Познан“.

Главното командване на сухопътните войски съсредоточава основните си сили в първи ешелон на настъпващите групировки. Оперативните резерви се създават в хода на кампанията за сметка на прехвърлените от Германия мобилизирани дивизии. В състава на сухопътните сили на Германия, отделени за войната срещу Полша, има 62 дивизии (между които 7 танкови, 4 леки и 4 моторизирани) и 2800 танка. Сутринта на 1 септември на границата в готовност се намират 54 дивизии (без дивизиите на гарнизонните крепости, укрепените райони и съединенията на граничната охрана).

- 6 Група армии „Север“ (командващ генерал-полковник Федор фон Бок) в състав 3-та и 4-та армия (всичко 21 дивизии, от които 2 танкови и 2 моторизирани) има за задача да настъпи от територията на Померания и Източна Пруссия в общо направление към Варшава и във взаимодействие със съединенията на група армии „Юг“ да унищожи полските войски северно от река Висла.

Полска кампания по време на Втората световна война

На немските военноморски сили е поставена задача да блокират военноморските бази на Полша, да унищожат нейните военноморски сили и да наруши търговията ѝ с неутралните страни. Освен това на немския флот трябва да осигури безопасност на морските комуникации на Германия с Източна Пруссия, Швеция и прибалтийските страни, да отдели сили за отбрана на крайбрежието на Северно море и да вземе мерки в случай на намеса на западните държави в конфликта. Допуска се, че срещу Полша ще се използват 2 линейни кораба, 7 подводници, флотилия ескадрени миноносци, съединение миночистачи и група от морската авиация. В Свиномюнде се намират в готовност за бойни действия 3 крайцера, а в Пилау - флотилия ескадрени миноносци и флотилия торпедни катери.

На полското командване

На немските войски противодейства групировката на въоръжените сили на Полша, която се създава в съответствие с план „Захуд“ („Запад“), разработен в навечерието на войната. В план „Запад“ се предвижда с упорита отбрана и контраудари на резервите да се спре немското настъпление на рубежите, които прикриват жизнено важните райони на страната, да се нанесат максимални загуби на противника и да се спечели време за развърщане на бойните действия на английско-френските войски на запад. Впоследствие полското командване разчита да подготви общо контранастъпление и да действа в зависимост от конкретно създалата се обстановка. Планът на Главния щаб на полската армия предвижда развърщане на първия стратегически ешелон на войските като заслон по цялата граница на Полша с Германия и Словакия. В първия ешелон са съсредоточени 6 армии и една отделна оперативна група. В резерв на командването остава една армия, развърнатата зад войските от първия ешелон, и няколко оперативни групи.

- На север срещу Източна Пруссия се развърща армия „Модлин“ (2 пехотни дивизии и 2 кавалерийски бригади; командващ генерал Пшедзимирски-Крукович). В случай на силен удар на врага армията трябва да отстъпи към Висла и Нарев и на този рубеж да заеме здрава отбрана.

- Северно от Вишкуп се съсредоточава група „Вишкуп“ (3 пехотни дивизии), която влиза в общия резерв и трябва да подсили армия „Модлин“.
- В района на Сувалки, Ломжа заема отбрана отделната оперативна група „Нарев“ (2 пехотни дивизии и 2 кавалерийски бригади), прикриваща десния фланг на армия „Модлин“.
- В „Полския коридор“ се разполага армия „Поможе“ (5 пехотни дивизии и кавалерийска бригада; командващ генерал Бортновски), която има за задача да спре настъплението на немските войски от Померания.
- В западната част на Познанското войводство, където се образува голяма издатина, обърната на запад, се развърща армия „Познан“ (4 пехотни дивизии и 2 кавалерийски бригади; командващ генерал Кутшеба). На нея се възлага задачата да отбранява направление Франкфурт, Познан и ако се удаде възможност, да нанесе удари по фланга на настъпващите от Померания и Силезия немски армии.
- На линията на реките Варта и Видавка се съсредоточава армия „Лодз“ (4 пехотни дивизии и 2 кавалерийски бригади; командващ генерал Румел), която прикрива важното направление към Лодз и Варшава.
- В района на Ченстохова, Катовице и Краков се съсредоточава армия „Краков“ (7 пехотни дивизии, бронемоторизирана, планинско-стрелкова и кавалерийска бригада; командващ генерал Шилинг). Тя има за задача да отбранява силезийския промишлен район, а също така във взаимодействие с армия „Лодз“ - да прикрива направление към Варшава.
- Зад армиите „Лодз“ и „Краков“ в района Томашов-Мазовецки, Радом, Келце се развърща армия „Пруси“ (8 пехотни дивизии и една кавалерийска бригада; командващ генерал Домб-Бернацки), която представлява втори ешелон на отбраната на главното оперативно направление. Тази армия трябва да подготви контраудар във фланг на настъпващия от Радомско към Пьотркув противник и да осигури разгрома на неговото групировка в югозападна Полша.

По плана за мобилизация общия брой на въоръжените сили на Полша трябва да достигне 1,5 млн. души. В сухопътните войски се предвижда да има 39 пехотни дивизии, 3 планинско-стрелкови, 11 кавалерийски и 2 бронетанкови, специални части и около 80 батальона на националната отбрана. Полското командване набелязва да съсредоточи в първия стратегически ешелон 70 процента от всички налични сили. До началото на военните действия то успява да развърне на отбранителните рубежи 24 пехотни дивизии, 8 кавалерийски, 1 бронемоторизирана и 3 планинско-стрелкови бригади и 56 батальона на националната отбрана. Развързването на полската армия продължава и по време на войната. Главният щаб на полската армия е принуден спешно да внесе поправки в плана за войната. Някои съединения не са напълно мобилизирани и не пристигат своевременно в районите на съсредоточаване. Общо Полша успява да противопостави сухопътна армия около 1 млн. души, 4300 оръдия, 220 леки танка и 650 танкети.

Военноморските сили на Полша имат за задача да осигурят отбраната на военноморската база Гдиня и полуостров Хел, да възпрепятстват стоварването на десанти, да водят борба с корабите на противника и да поставят мини. В състава на военноморските сили действат 4 ескадрени миноносеца, 5 подводници, 1 минен заградител, 6 миночистача, спомагателни

съдове, няколко батальона брегова охрана и морска авиация. Отчитайки трудностите за базиране на силите на флота в непосредствена близост до зоната на бойни действия, полското командване още преди войната отдава заповед на 3 ескадрени миноносеца да заминат за Англия.

На военновъздушните сили на Полша се възлага задача да поддържат сухопътните войски и флота. На всяка армия се предава ескадрила армейска авиация (разузнавачи и изстребители). Главното командване оставя в своеразпореждане отделни части изстребителна и бомбардировъчна авиация. В полските ВВС се наброяват всичко 824 самолета, от които могат да се ползват в бойните действия само 407, от тях 44 бомбардировача и 142 изстребителя. Повечето полски самолети, с изключение на малък брой бомбардировачи П-37 „Лос“, са остарели и значително отстъпват по бойни качества на немските самолети.

Повод

Вечерта на 31 август 1939 г. войници от СС нахълтват в зданието на радиостанцията в град Глайвиц (Гливице), близо до границата с Полша. Инсценирайки нападение на германска територия, те прочитат предварително написан текст на полски език. За по-голяма убедителност са докарани няколко криминални престъпници, преоблечени в полска военна униформа, които са застреляни на място.

Бойни действия

На 1 септември 1939 г. в 4 часа и 45 минути, в съответствие с план „Вайс“ („Бяло“) Луфтвафе нанася удари по летищата, комуникационните възли, икономическите и административните центрове на Полша. Те не действат на големи формации, но покриват огромен периметър. Германският линеен кораб „Шлезвиг-Холщайн“, предварително пристигнал в района на полското крайбрежие, открива огън по полуостров Вестерплате. Сухопътните сили на Вермахта преминават границата малко преди 6 часа същата сутрин. Концентрацията на предните полски пехотни сили не позволява да водят ефективни отбранителни сражения срещу моторизираните и бронетанкови дивизии на противника. По тази причина 40-те обикновени пехотни дивизии на германците имат несъществен принос за успешната окупация за сметка на 6 танкови, 4 леки (моторизирана пехота с по два танкови дивизиона) и 4 моторизирани дивизии. Освен това германците нанасят прикритата като полски радиопредавания радиобомбардировка, което допълнително внася деморализация в полския тил. Настъплението е улеснено от факта, че полските лидери се отнасят с презрение към укрепването на защитата и разчитат предимно на контраатаки. По тази причина моторизираните нашественици успяват съвсем лесно да нахлуят дълбоко в територията

на Полша. Така оперативните планове на немското командване се развиват безпогрешно в една първа демонстрация на теорията за мобилната война - блицкрига. На 17 септември съветските войски преминават полската граница и нанасят последния решителен удар в тила на поляците. На следващия ден полското правителство и Върховното командване се преместват в Румъния. Техните заповеди за продължаване на боевете не достигат до голямата част от войските. Въпреки тежките бомбардировки, Варшава капитулира едва на 28 септември, а последната значителна полска част се предава на 5 октомври, като през зимата поляците продължават да оказват партизанска съпротива. До неутрални територии се добират 80 000 души. На 28 септември германските и руските сили се срещат по линията Белосток-Брест-Лвов-Карпатите и подписват договор за „дружба“ и взаимни граници. Макар Франция и Великобритания да обявяват война на Германия на 3 септември, те изобщо не успяват да помогнат на Полша. Французите откриват съвсем малък западен фронт, като започват незначителна офанзива след две седмици. Освен всичко, френските главнокомандващи разчитат прекалено много на морално остарели технологии за водене на война, заслепени от успеха си през Първата световна война.

Автор на статията: Уикипедия

Димитър Списаревски

Капитан Димитър Светозаров Списаревски е български летец-изстребител. Той загива при първия си боен полет, след като сваля тежък американски бомбардировач Б-24 чрез въздушен таран, по време на бомбардировките на София през Втората световна война.

Димитър Списаревски е роден в Добрич на 19 юли 1916 г. След Ньойския договор от 1919 г., градът остава в териториите, предадени на Румъния. Поради нетърпимостта на бащата към румънската окупация, семейството на Списаревски последователно се мести в Лом, Белоградчик и София. В София Димитър Списаревски завършва Втора мъжка гимназия /днес 22-ро училище/.

Димитър Списаревски постъпва във Военното на Н.В. училище, но е изключен и е изпратен да служи в Ямбол. За отлично поведение, след няколко месеца е възстановен като юнкер в училището. Когато е обявен конкурс за летци, той е сред първите, кандидатирали се за новата специалност. По-късно с целият випуск е изпратен на обучение в Германия. Там Списаревски завършва изстребителната школа във Вернойхен през 1938 г. През лятото на 1943 г. с още един български пилот е изпратен край Ламанша, за да наблюдават германските летци и да усвоят тактиката на въздушен бой.

На 20 декември 1943 г. армада американски бомбардировачи Б-24 Либърейтър /"Освободител"/ се насочва да бомбардира за пореден път София. Димитър Списаревски е един от изстребителите на бойно дежурство на летище Божурище с Месершмит Ме-109G-2, които трябва да пресрещнат „освободителите“ преди да достигнат града.

Според бойния дневник на 3/6 изстребителен

орляк, в който лети Списаревски, битката протича по следния начин: Либърейтърите летят към София в клинов строй по тройки, ешелонирани в тилна колона, краят на която се губи до хоризонта. Българите формират насрещен боен ред, ешелонирани поятно, по четворки в тилна колона. Летят срещу противниковите самолети на 6000 метра височина. Орлякът има задачата да завърже бой с противниковите изстребители, двутелните П-38 Лайтнинг, а в това време другият орляк — 2/6, да удари бомбардировачите и да ги принуди да хвърлят бомбите си извън София.

Самолетът на Списаревски не успява да стартира, затова той излита с резервна машина, със закъснение след другите. Това е първият му въздушен бой. Когато достига до бомбардировачите, въздушният бой вече е започнал. Списаревски се измъква от два американски изстребителя, насочва към група от 16 Либърейтър и бездаспрестрелбата себлъска във водаческата машина. Бомбардировачът е разцепен във въздуха, спасява се само опашният стрелец, който е изхвърлен заедно с картечниците от ударната вълна. Самолетът на Списаревски пада на височините над село Пасарел, Софийско. Тялото му е открито сред отломките. От другата страна на селото пада поразеният бомбардировач. За свалянето на един четиримоторен бомбардировач са му признати три въздушни победи. Има различни свидетелства за тарана, но единствен реален очевидец е пилотът на американски изстребител, който малко след това също е свален и пленен.

Димитър Списаревски е произведен посмъртно в чин капитан. Погребан е в Централните софийски гробища, Алеята на летците.

Автор на статията: Уикипедия

Цар Симеон I Велики като дарител

Десетиет век е колкото бляскав и величествен за България, толкова и драматичен. Началото му съвпада с върховете постижения на Симеоновия век, а последните десетилетия – с краха на държавата.

Преди Великден на 972 г. византийският император Йоан Цимисхи нахлува по настланите с каменни блокове улици на града между високите сгради. Нарича го в памет за победата си на свое име Йоанопол. В главния храм на столицата се отслужва великденската литургия. Потегля за триумфа си към Константинопол. На собствената си колесница той натоварва чудотворна икона – пазителка на града и негов символ, а върху нея – образът на Божията майка. Затова колко голямо е било значението на Богородица и ценността на иконата може да се съди по това, че фактът не само е споменава от византийските хронисти Лъв Дякон и Йоан Скилица, но и отнасянето на иконата на императорската колесница е изобразено в миниатюра към съчинението на Скилица. Иконата се е съхранявала в особено важен храм на столицата на най-личното й място и в близост до двореците на владетеля. И там бе открит.

През 2003-2004 г. източно от Тронната палата на старата столица от земята като по чудо изникнаха руините на забележителен по размерите, строителството си и запазените части от украсата храм. Само известната Голяма княжеска базилика в първата столица Плиска може да му съперничи по представителност. Между най-значимата дворцова сграда на столицата и новооткритата църква се е разстлал големият площад на столичния център. А между входа на двореца и входа на новооткритата църква върви специално оформена улица. Дали още по плочите й се чуват отривистите стъпки на владетеля княз и цар Симеон, който отивал да се черкува и да измоли победа и благини за държавата си?

Тридесет метра изминавал той за да влезе сред бляска на своя храм и да се потопи в светостта му.

Откритата в руини постройка в окончателния си вид е базилика планнахристиянските постройки, особено характерен за най-ранните християнски строежи на IX век. Пространството във вътрешността на тези сгради събирало много поклонници. В окончателните си размери сградата е дълга 47,5 метра и широка над 21 метра. Замисълът носи белезите на строителството от времето на княз Борис. А после за величието й се погрижил Симеон и макар и зле запазени,

останките от богатството на сградата, украсата и обзавеждането говорят за намесата на владетеля.

Подхождайки към храма, владетелят се спирал пред величествената фасада на белокаменната постройка и пристъпвал през аркирания вход на външното преддверие, през още едно плитко преддверие във вътрешността. А там го посрещали всевиждащите очи на свети покровители от стенописите и мозайките. А мраморната везба върху плочите на олтара и парапетите на галериите, по преградите, спиращи посетителя пред светия олтар, също е забележителна.

Цялото майсторство на декораторите било вложено, за да може сградата да бъде най-бляскавият храм на държавата. Насред плетениците, покриващи с трицветието си в бяло, червено и зелено централната, широка повече от 10 метра част на сградата, бели мраморни плочи очертават кръст. Там, където се кръстосват раменете му, се издига монументален амвон. Не може да се каже, поради големите разрушения в източната част на сградата, как е изглеждала олтарната част, но тя е необичайно дълбока – повече от 10 метра. А това вероятно има връзка с функциите на храма.

Кратка хронология на цар Симеон

- 893-927** – Управление на цар Симеон
- 894-896** – Първа война на цар Симеон с Византия
- 896-899** – Втора война на цар Симеон с Византия
- 901-902** – Нападение на българите в западните части на Балканския полуостров (околностите на Драч)
- 904** – Цар Симеон навлиза дълбоко в областта на Солун. Византия е принудена да признае разширяването на българската държава
- 913** – Война с Византия и обсада на Константинопол. Симеон провъзгласен за цар на българите
- 917** – 20 август – цар Симеон разбива ромеите при Ахелой
- 921** – Победа на българите при Пиги (непосредствено до Константинопол)
- 922** – Ново нападение на българите срещу Константинопол
- 922, 924** – Опити на цар Симеон за съюз с арабите
- 924** – 9 септември – среща на цар Симеон с император Роман I Лакапин край Константинопол
- 927** – Несполучлива военна кампания на цар Симеон срещу Хърватско
- 927** – 27 май – умира цар Симеон

ръка просветен посетител на града е изразил впечатлението и преклонението си пред това, което е видял в тази великолепно, доминираща над всички останали сгради на столицата постройка. Усещането му за святост и величие се е изляло в рисунка. На нея условно сградата се увенчава, подобно на миниатюрите от епохата, от три увенчани с кръстове купола или сводове, лягащи на колони. Под тях подобно на Божия гроб, осветен с голям кръст, се издига вероятно представлящо амвона съоръжение. Надписи на гръцки език повтарят една християнска формула,

Не може да се каже и кои са били почитаните люде, погребани в деветте гробни камери на преддверието под бялата мраморна настилка. В някакъв момент от ползването на сградата към южната ѝ фасада издигнали два параклиса. Очевидно е, че те също са били предназначени да приемат особено скъпи за държавата напуснали този свят люде – владетели или членове на фамилията. Преди повече от век, в ръкопис от XII век, запазен в Московската библиотека, прерисувано от по-стар ръкопис изображение е определяно като образ на българския владетел Симеон. В лявата си ръка той държи изображението на църковна постройка като неин дарител – ктитор. Сред огромните каменни блокове, останали в руините, често се крият изненади. И такава изненада е малък по размери блок, върху който с умела

споменаваща победата на Христа.

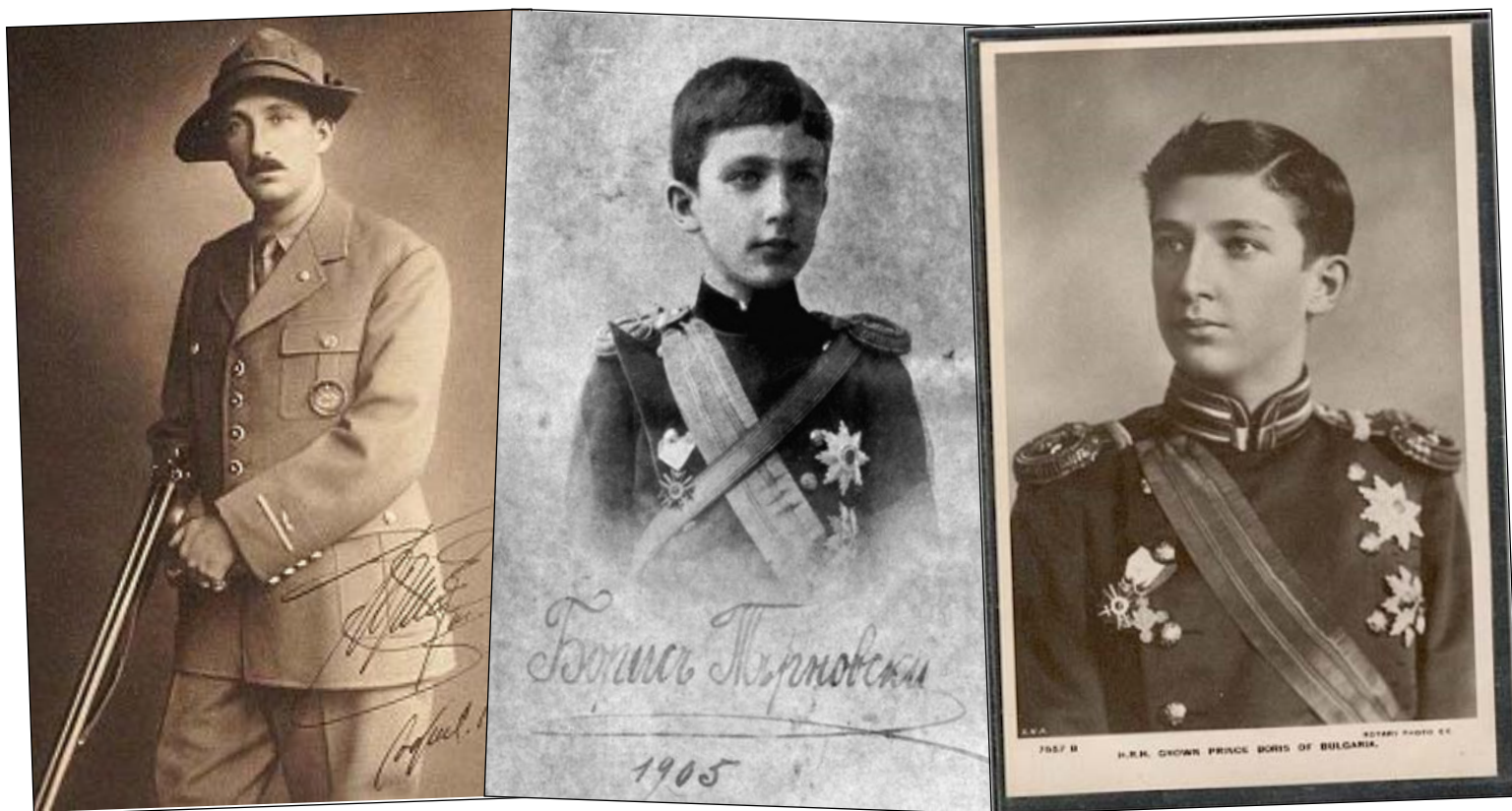
Сред основанията да се смята, че тази сграда е била посветена на Божията майка, че има връзка с някой от светлите ѝ празници и може би в нея е била чудотворната икона, се нарежда и факта, че основите ѝ са били заложени, ако се съди по отклонението в посоката на сградата, вероятно в деня на Успение Богородично.

Автор: Проф. Маргарита
Ваклинова,
заместник директор на НАИ
към БАН

Камък с изображение на църква,
намерен в руините на Владетелската
базилика в Преслав

Цар Борис III

Борис III е цар на България от 3 октомври 1918 г. до 28 август 1943 г. Той е син на цар Фердинанд I, който абдикира в негова полза след поражението на България през Първата световна война.

Роден е на 30 януари 1894 г. Пълното му име е Борис Клемент Роберт Мария Пий Станислав Саксбургготски. Негов католически кръстник е папа Лъв XIII, а православен кръстник е император Николай II.

През Балканските (1912-1913 г.) и Първата световна война и участва като офицер за свръзки по фронтовете в Действащата армия; подполковник (1916), генерал-майор (1918).

Макар и неохотно, Борис III санкционира преврата от 9 юни 1923 г. След провала на режима, установен с преврата от 19 май 1934 г., царят не възстановява разпуснатите партии. Страната е управлявана с форма на парламентарен мажоритаризъм, контролиран от него.

Цар Борис III съдейства с посредническата си роля за подписването на Мюнхенското споразумение от 1938 г., съгласно което Западните сили се съгласяват Нацистка Германия да получи населената с етнически немци Судетска област от Чехословакия в замяна на "вечен мир". Това на практика развързва ръцете на Хитлер за по-нататъшни завоевания.

След началото на Втората световна война Борис III насочва България към сътрудничество с Оста Рим-Берлин-Токио, с цел ревизия на несправедливия Ньойския мирен договор. С помощта на Берлин и Москва, София успява да си върне от Букурещ Южна Добруджа чрез Крайовската спогодба от 1940 г. Борис III отклонява съветските предложения за сключване на договор за мир и дружба, които биха поставили страната в зависимо положение. През януари 1940 г. обаче той и правителството на проф. Богдан Филев се съгласяват България да послужи като плацдарм на германската експанзия на Балканите.

През март-април 1941 г. нацистките войски атакуват Югославия и Гърция от българска територия, с което де факто и България става съююваща страна. След края на бойните действия България получава възможността да администрира до края на войната населените предимно с етнически българи Западни покрайнини, Вардарска Македония и Беломорска Тракия. Цар Борис III е възвеличен като Цар Обединител.

През 1943 г. след натиск от страна на нацистите българските власти се съгласяват да депортират евреите от новите територии, както и част от евреите от старите територии на страната.

Първата част от плана е осъществена със съдействието на българската администрация, но втората се осуетява поради активното противодействие от страна на група народни представители, водени от под-председателя на Народното събрание Димитър Пешев, ръководството на Българската православна църква, видни интелектуалци, опозиционери и др.

Цар Борис III умира след кратко боледуване на 28 август 1943 г., скоро след като се връща от визита при Хитлер. Слухове за смъртта му казват, че е отровен по нареждане на Хитлер или от руснаците, но сигурни доказателства така и не са намерени. След нарочно поклонение, траурното шествие на 5 септември достига от катедралата „Св. Александър Невски“ до Рилския манастир, където е погребан в манастирската църква. През 1946 останките му са есхумирани и осквернени по нареждане на комунистическите управници и препогребано в

малък параклис в парка на двореца „Врана“. На следната година той е взривен по заповед на Георги Димитров и Васил Коларов. Днес е запазено само сърцето на монарха, което се намира на местото на възстановения гроб в Рилския манастир.

Наследява го на престола невръстният му син цар Симеон II.

Семейство

През 1920-те години Борис ухажва румънската принцеса Илиана, дъщеря на кралица Мария. През 1930 г. се оженва тържествено в Асизи за италианската принцеса Джована Савойска, която става българска царица под името Йоанна. Раждат им се 2 деца:

- княгиня Мария Луиза (р. 13 януари 1933)
- княз Симеон Търновски (р. 17 юни 1937), цар Симеон II от 28 август 1943 г.

Награди и отличия

- Орден “Св. св. Равноапостоли Кирил и Методий”, България
- Кавалер на орден “За храброст” I степен, България
- Орден “Св. Александър”, България
- Орден “Св. Андрей Първозвани”, Русия
- Орден “Велик офицер на почетния легион”, Франция
- “Орден на Белия орел”, Полша

Автор на статията: **Уикипедия**

ФИЛМ

Перперикон: Между боговете и хората

Свещеният тракийски град Перперикон е бил построен преди повече от 3500 години, 3 века преди описаната от Омир в "Илиада" Троянска война. Това доказаха археолози, 2 седмици след началото на поредния етап от разкопките в култовия комплекс. Перперикон е бил столица на изчезнала цивилизация, условно наричана от археолозите "Скалните хора". Един от нейните символи е бил петолъчката. Свидетелство за това е откритият фрагмент от глинен съд с изобразена петолъчка с излизащи от нея слънчеви лъчи, завършващи с корона от пламъци, което се определя от ръководителя на разкопките проф. Овчаров като сензационна находка. Фрагментът е открит в отводнителния канал на сградата заедно с друга керамика, която датира от къснобронзовата епоха (15 - 12 век

преди н. е.) и доказва, че монументалното строителство е започнало десет века преди досега смятаното начало през 5 - 4 век преди Христа. За 2 седмици учените са успели да проучат изсечена в скалата монументална сграда. Зидовете ѝ са запазени на височина над 5 метра и се предполага, че тя е имала представителни функции. Намерен е голям античен храм с мраморни колони и част от огромен капител с изображения. В хода на разкопките археолозите попаднаха на човешки скелет в неестествена поза, близо до останките от древна стражева кула. Предполага се, че скелетът е на един от последните защитници на Перперикон, съобщава БНР.

Филмът може да бъде гледан онлайн на този адрес: <http://vbox7.com/play:4942db9c>

Списание "Историческа енциклопедия" не носи отговорност за нарушения по Закон за авторското право и сродните му права и/или Закона за интелектуалната собственост. Нито един от представените файлове не е запазен на сървърите на www.history-bg.com. Ако сметнете, че има нарушени авторски права, моля, обръщайте се към собствениците на уебсайтовете, в които се помещават материалите.

списание "Историческа енциклопедия"

издание на www.History-bg.com

брой 1, февруари 2009

Това списание се разпространява абсолютно безплатно както в електронен, така и в хартиен вариант. "Историческа енциклопедия" може да бъде използвано като ценен източник на исторически факти, данни, статии, биографии, дати, събития и други. То може да бъде използвано от ученици, учители, историци (любители и професионалисти), студенти, кандидат-студенти и от всички, които се интересуват от история.

Благодарности на www.Cbox.biz за подкрепата!

За контакти: info@history-bg.com или spisanie@history-bg.com

ИСТОРИЧЕСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЯ

[www. History-BG.com](http://www.History-BG.com)